

፪የህዳሴ ግድባችን፡- ከዲፕሎማሲያዊ ጥረት እስከ ግንባታው ሂደት

“ታጋይ የህዝብ ልጅ . . . ደማቅ ታሪክ ጻፈ”

ስሜኑህ

ኢትዮጵያ ለረጅም አመታት በናይል ወንዝ ላይ ግዙፍ ግድብ ለመገንባት ስታልም፤ በበርካታ ውጫዊ ምክንያቶችም ህልሚ ሳይሳካ ዘመናትን ሲሻገር መቆየቱ ይታወቃል። ይህች ሃገር በ1980ዎቹ የረሃብና የድህነት መገለጫ በሆነው የህፃን ልጅ ፖስተር ትታወቅ የነበረችበትን አስቀያሚ ታሪክ ለመቀየር ቀጣይነት ባለው በግብርና መር የኢንዱስትሪ ፖሊሲ ላይ ተመስርታ መትጋት ከጀመረች ደግሞ ሩብ ክፍለ ዘመን ያስቆጠረች መሆኑም በተመሳሳይ። ሃገሪቱ ያመረተችውን ምርት ወደ ኢንዱስትሪው በማስገባት ኢኮኖሚያዊ ለውጥ ለማስመዘገብ የሄደችባቸው መንገዶች በተለይ ውጤታማ መሆናቸው በብዙ አግባቦች የተረጋገጠ እና በርካታ ምጣኔ ሃብታዊ ተቋማትም ያረጋገጡት ነው።

የማምረቻ ፋብሪካዎችን ለማቋቋም ርካሽ የኤሌክትሪክ አቅርቦት አስፈላጊ መሆኑን የተገነዘበችው ኢትዮጵያ ከራሷ ምድር ተነስቶ የሚፈሰውን ወንዝ ለመገደብ ስትነሳ ከታችኛው ተፋሰስ ሃገራት (ሱዳንና ግብ የገጠማት ተቃውሞ እንቅፋት ሊሆንባት ችሎ የነበረ መሆኑና በብዙ ውጣ-ውረዶች በታጋይ የህዝብ ልጅ አማካይነት የጎበጠው ሁሉ መቅናት ከጀመረ እነሆ ስድስት አመታትን አስቆጠረ።

ሀገሪቱ የኢኮኖሚ ለውጥ ለማምጣት ያላት ቁርጠኝነት አስገራሚ በሆነው እንቅስቃሴዋና ውጤቱ እየተረጋገጠ ነው። ለዚህ ውጤቷና እንቅስቃሴዋ ወሳኝ በሆነው የሃይል ዘርፍ ወሳኝ የሆነውን ግድብ ለመገንባት ስትነሳ ከተፋሰስ ሃገሪቱ ጋራ በጋራ መልማትንና በጋራ መጠቀምን አስልታና የማያወላውል አቋም ይዞ እንደሆነ አለም እየመሰከረላት ነው።

በመጀመሪያ ሃገሪቷ ልትገነባው ያሰበችውን ግድብ ገደብ በተገቢው አውጥታ፤ የግንባታ ቦታውን ወስና ህዝቦቿን መቀስቀስ በጀመረችበት የዛሬ ስድስት አመት የነበረውን ሁኔታና ታጋይ የህዝብ ልጅ የነበረውን ቁጭት፣ በተለያዩ አግባቦች ሊወጣና ደማቅ ታሪክ ሊጽፍ ያለውን ቁርጠኝነት ያሳየበት መንገድ አለምን አስደምሞ የነበረ መሆኑ ይታወሳል። ይህ ፅሁፍም ይህንኑ ደማቅ ታሪክ የሚዘክር እና የደማቁን ታሪክ ሩሳና ፊት የሚዳስስ ነው። የአረቦችን የፀደይ አብዮት ተከትሎ ሃገራችን 6ሺ ሜጋ ዋት የሚያመነጭ ግድብ በአባይ ወንዝ ላይ እንደምትገነባ ስታስታውቅ ልቡ ጧ ብላ ልትፈርስ ያልደረሰችበት ዜጋ እንደሌለ ወቅቱን ያስታወስ ሁሉ ያውቀዋል። ይህን ባስታወቀች ከቀናት በኋላ ታጋይ የህዝብ ልጅ ደማቁን ታሪክ መጻፍ መጀመሩ ተነገረ፤ በሳምንታት ጊዜ ውስጥ በርካታ ኢንጂነሮችና ሌሎች የግንባታ ሰራተኞች በግንባታው ቦታ በመገኘት የታሪኩን መግቢያ ያስነብቡን ጀመር።

ይህን ጊዜ ታዲያ ከወደግብፅና ሱዳን ተቃውሞዎችን መስማት ጀመርን፤ አዲስ የሚገነባው ግድብ በነሱ ላይ ስለሚያመጣባቸው ተፅዕኖ መረጃ ይሰጠን ሲሉ ጠየቁ፤ አልፎ ተርፎም በታችኞቹ ተፋሰስ ሃገራት የሚያስከትለው ጉዳት እስከሚጠና ድረስ ግንባታው እንዲቆም አበዳሪ ተቋማትም ለፕሮጀክቱ ብድር እንዳይፈቅዱ ወተውቱ። ከኢትዮጵያ በኩል እውነታውን የተረዱት ሱዳኖች ሲለዝቡ ግብጽ ወደቀረርቶዎች ገብታ የነበረ መሆኑም የደማቁ ታሪክ ጅምርና አካል ነበር።

ሆኖም ኢትዮጵያ የተለመዱ አበዳሪዎችን በብድር ምንጭነት ከመጠቀምና ወደኋላው አስቀያሚ ታሪክ ከመመለስ ይልቅ በሃገር ውስጥም ሆነ በተለያዩ የአለም አካባቢዎች ለሚኖሩ ታጋይ የህዝብ ልጆቿ በላባቸውና በደማቸው ደማቅ ታሪክ ይጽፉ ዘንድ ድምጹን አስምታ ጮኹት። ታጋዮቹም ያለአንዳች ማቅማማት ድምጹን ሰምተው የደማቁን ታሪክ የመጻፊያ በንድ መግዛትና ስጦታ ማበርከት ጀመሩ። ይህም ሳያንሳቸው በደማቸው እና በላባቸው ጭምር ታሪኩን ሊያደምቁ ወደስፍራው ተመሙ ።

የዚህ ታሪክ አካል የሆነው እና ከታችኛው ተፋሰስ ሃገራት አካባቢ በጊዜው ሲቀርብ የነበረው አቤቱታ በግድቡ ግንባታ ላይ ተፅዕኖ ለማሳረፍ የነበረ ቢሆንም የግንባታው ቀጣይነት ሲረጋገጥ ክርክሩ በግድቡ መገንባት ወይም አለመገንባት ዙሪያ ሳይሆን ግድቡ የሚያመጣውን ተፅዕኖ በመቀነስ እንዴት ይገንባ ወደሚለው መቀየሩም የዚህ ደማቅ ታሪክ ሁለተኛው ምእራፍ ነው።

ኢትዮጵያ በአባይ ወንዝ ላይ እየገነባችው የሚገኘው ታላቁ የኢትዮጵያ የህዳሴ ግድብ ሲጠናቀቅ የራሷን ፋብሪካዎች በሃይል ተጠቃሚ ከማድረግ አልፋ አዲስ አበባን ማዕከል በማድረግ ለአካባቢው ሃገራት በርካሽ ዋጋ የኤሌክትሪክ ሃይል ተጠቃሚ የሚሆኑበትን ዕድል ለመፍጠር ነው። ፍትሃዊ የአባይ ውሃ ክፍፍልን መሰረት ያደረገው እና ስድስት አመታትን በግንባታ ሂደት በማስቆጠር ከፊሉን የጨረሰው ይህ ፕሮጀክት በተፋሰሱ ሃገራት ላይ የሚያሳድረው አሉታዊ ተፅዕኖ አለመኖሩ በኢትዮጵያ በኩል ቀድሞ የታወቀና በጥናት የተረጋገጠ ጉዳይ ነው።

ይህም የተከናወነው ኢትዮጵያን ጨምሮ ቅሬታ አለን ሲሉ በነበሩት ሀገራትም ጭምር ነው። በሶስቱ የተፋሰሱ አገራት (ኢትዮጵያ፣ ግብፅና ሱዳን) በጋራ የተመራው ይህ የአዋጭነት ጥናት በነሱ ይሁንታ ከተመረጡና ከየአገራቱ የተውጣጡ ስድስት ባለሙያዎችና በሶስቱ አገራት በጋራ የተመረጡ አራት ዓለም ዓቀፍ ባለሙያዎችንም አካቶ የነበረው ሂደት የደማቁ ታሪክ ወሳኝ ምእራፍ እና አስኳል ነው።

የታላቁን የኢትዮጵያ የህዳሴ ግድብ የጥናትና የዲዛይን ሰነድ በመመርመር፣ በግንባታው ቦታ በመገኘትና ሂደቱን በመቃኘት፣ በሶስቱ አገሮች ውስጥ ለስድስት ጊዜ ያህል በመሰባሰብና በተነሱ ጉዳዮች ላይ በመወያየት እንዲሁም ከግድቡ የግንባታ ተቋራጮችና አማካሪዎች ጋር

በመመካከር የደረሰበትን የመጨረሻ የጥናት ውጤት ለሶስቱም ሃገራት ማቅረባቸው፤ በዚህም የኢትዮጵያ የታላቁ የህዳሴ ግድብ የዲዛይን ስራ አለም አቀፍ ደረጃውን በጠበቀ የዲዛይን መመዘኛና መርሆዎች ላይ የተመሰረተ፤ ለሶስቱም አገራት ከፍተኛ ጥቅም የሚሰጥ፤ እንዲሁም በሁለቱ ተጋሪ አገራት (ግብፅና ሱዳን) ላይ ጉልህ ጉዳት የማያደርስ መሆኑን ቡድኑ በጥናቱ ማረጋገጥ መቻሉ የደማቁ ታሪክ የፍጻሜው መዳረሻ ሆኖ በታጋዩ የህዝብ ልጅ ተጽፏል።

ወሳኙና የፍጻሜው መዳረሻ የሚሆነው ደማቅ ታሪክ ይህ ብቻ አይደለም። በተፋሰሱ ሃገራት ላይ አሉታዊ ተፅዕኖ የማያስከትል፤ በአንጻሩ ልማትን የሚያፋጥን ታላቅ ፕሮጀክት መሆኑም ተመልክቷል። ኢትዮጵያ የኤሌክትሪክ ኃይልን በማመንጨት የኃይል ፍላጎትን ለማሟላት የጀመረችው ጤናማ አካሄድ አንዱ አካል መሆኑንም ጭምር የሚያረጋግጥ ደማቅ ታሪክ ጭምር እንጂ። የግድቡ ግንባታ የዓለማችን ትልቅ ስጋት እየሆነ የመጣውን የአየር ብክለትን ለመዋጋት አገሪቷ እየሄደችበት ያለውን የአረንጓዴ ልማት ስኬትም ያረጋገጠ ነው። ኢትዮጵያ ከታዳሽ ኃይል የኤሌክትሪክ ኃይልን በማመንጨት የዜጎቿን ፍላጎት ለማሟላትና ኢኮኖሚውን የሚሸከም ኃይል ለማቅረብ እየተጋች የመሆኗም ትልቁ ማሳያ ነው ይህ በታጋዩ የህዝብ ልጅ በመጻፍ ላይ የሚገኘው ደማቅ ታሪክ ።

በእነዚህ እና ቅሬታ ሲያቀርቡ በነበሩ ሃገራትም የሚኖረው ጠቀሜታ እጅጉን የላቀ መሆኑ አሁን ታምኖበታል። እነዚህ ሃገራት የኤሌክትሪክ ኃይል በቀላሉ የሚያገኙበት ዕድል በታላቁ የኢትዮጵያ የህዳሴ ግድብ የሚፈጠር መሆኑም ላይ ግልጽ እምነት መያዛቸው ደግሞ የደማቁ ታሪክ የመጨረሻው ምእራፍ ጅምር ነው። በተለይም የተፋሰሱ የታችኛው አገራት ለሆኑት ሱዳንና ግብፅ ጥቅሙ ቀላል እንዳልሆነ ግብጽ መገንዘቧ የታጋዩን የህዝብ ልጅ ጽናትና ፍትሃዊነት ይልቁንም ቁርጠኝነት የሚያረጋግጥ ነው። ዛሬ በደማቁ ታሪክ የመጨረሻው ምእራፍ ላይ የግብጽ ሚዲያዎች እየጻፉ ያሉት በለው በለው . . . እና ብድር አትስጡብን ሳይሆን ታላቁ ግድብ ከጎርፍ ስጋትና ከደለል ሙሌት እንደሚታደጋቸው፤ የውሃውን ትነት መጠን በመቀነስም ረገድ ድርሻው ጉልህ መሆኑን ነው። የአካባቢው ሀገራትም የተገኘውን ዕድል ለመጠቀም የኤሌክትሪክ ሀይል ማስተላለፊያ መስመር ለመዘርጋት መፍጨርጨሮች መጀመራቸውን ማየታችን የደማቁን ታሪክ እውንነት ያለመጠራጠር አለም ያምን ዘንድ ግድ እንዲለው አስችሏል ።

በደማቁ ታሪክ መግቢያ የውዝግብ ታሪክ አስመዝግበው የነበሩት ግብፅና ሱዳን ሲያራመዱት የነበረው ውዝግብ በማቆም ከኢትዮጵያ የተመቻቸላቸውን ርካሽ የኤሌክትሪክ ሃይል ለመጠቀም ውሳኔ ላይ መድረሳቸው የእልህ አስጨራሹ ዲፕሎማሲያዊ ጥረታችንና የማይታጠፈው የመገንባት ውሳኔያችን ውጤት ነውና ሁላችንም በዚህ ልንኮራና በግንባታችን ልንቀጥል ይገባል።